

Lidija
Gnjidić Krnić
slobodnadalmacija.hr

Kad jadranski kočari bace mreže, osim ribe, školjaka i rakova, s morskoga dna podignu i neželjeni "ulov" - različite vrste čvrstog otpada koje na morsko dno dospijeva najvećim dijelom s kopna, ali i s brodova.

Priroda posla ribare tako čini najaktivnijim "čistačima" mora, što otvara mogućnost da postanu važnim dijelom rješavanja problema s otpadom.

Upravo je "Fishing for litter" - što bi se moglo prevesti kao "ribarenje smeća" - jedna od pilot-aktivnosti zajedničkog hrvatsko-talijanskog prekograničnog projekta „Smanjivanje i sprječavanje, integrirani pristup gospodarenju otpadom iz mora u Jadranu“ (ML-REPAIR) kojemu je s hrvatske strane jedan od projektnih partnera Institut za oceanografiju i ribarstvo (IOR) iz Splita.

Svi bi naši skupljali otpad

Voditelj projektnih aktivnosti ispred IOR-a, dr. sc. Pero Tutman iz Laboratorija za ihtiologiju i priobalni ribolov, objašnjava kako je svrha projekta ML-REPAIR nastaviti dobru praksu uspostavljenu ranijim projektom: u Hrvatskoj se, naime, uklanjanje otpada koji se nađe u kočarskim mrežama prvi put provodilo kroz EU-ov projekt DeFishGear tijekom kojega su 22 broda dviju ribarskih zadruga, iz Hvara i Tribunja, "ulovila" gotovo 30 tona otpada, odnosno prosječno 50 do sto kilograma otpada po kočarici mjesečno (u petnaestak dana ribolova koliko su u prosjeku mjesečno na moru) ili prosječno oko pet kilograma po kočarici po jednom ribolovu. U ukupnim količinama otpada koji se našao u mrežama udio plastike (boce, vrećice i ostalo) bio je 42 posto.

- Suradnja u okviru DeFishGeara odnosila se na dogovor da kočari nadeni otpad ne vraćaju u more, nego da ga skupljaju u za to osigurane vreće. Projektom ML-REPAIR takva se praksa nastavlja. Naši kočari su - za razliku od talijanskih ribara - voljni i željni biti dio ovoga projekta, dobrovoljno skupljati i deponirati otpad koji im se nađe u mrežama - kaže dr. Tutman, dodajući da se "slatki" problem stvara time što sudjelovati želi više ribara nego što se može "pokriti" predviđenim budžetom i brojem iskrčajnih mjesta. Ribari za skupljanje otpada neće biti plaćeni, "niti su plaću tražili", no predviđeno je da dobiju odgovarajuću ribarsku odjeću i obuću - radna odijela, rukavice, cipele, čizme i slično.

Za sudjelovanje u novom projektu kontaktirano je četrdesetak kočara iz ribarskih luka Vira i Križna Luka s Hvara, Vele Luke, Tribunja, Rogoznice i Brižina; oni će otpad skupljati u vreće i odlagati ga u kontejnere postavljene u ribarskim lu-

Dr. sc. Pero Tutman: Naši kočari su, za razliku od talijanskih, voljni i željni biti dio projekta čišćenja otpada iz mora

Program Interreg je zaslužan za zajedničku akciju u trajanju od godine i pol kojom se smanjuje količina otpada iz Jadrana i zajednički radi na sprječavanju daljnjeg zagađena. Projekt vrijedi milijun eura

kama. Težilo se tome da cijeli postupak uklanjanja otpada iz mora bude što jednostavniji za ribare i da im ne uzrokuje izravne ili neizravne troškove.

Odakle stiže smeće

No, ribari su i sami vrlo svjesni koristi od čišćenja mora, s obzirom na to da im onečišćenje mora stvara izravne ekonomske troškove uzrokovane smanjenjem kvalitete i količine ulova, potencijalnom opasnosti za zdravlje posade, opasnošću od gubitka mreža, zaglavlivanja propelera, oštećenja rashladnih uređaja i slično.

Druga pilot - aktivnost u okviru projekta ML-REPAIR odnosi se na praćenje i uklanjanje otpada i izgu-

bljenih ribolovnih alata na morskome dnu na područjima s obje strane Jadrana uključena u mrežu Natura 2000, kao i na više lokacija u Splitsko-dalmatinskoj te u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Idućeg tjedna na redu je monitoring na Paklenim otocima.

Za razliku od čišćenja, koje se obavlja bez prikupljanja sveobuhvatnijih podataka, monitoring kvalificira i kvantificira otpad na promatranom području, pokušava odrediti potječe li, na primjer, od lokalnih turističkih aktivnosti ili je došao iz nekog drugog izvora.

Dok je priobalna voda opterećena otpadom s kopna, vanjske strane otoka opterećene su otpadom koji iz susjednih zemalja, prvenstveno iz Albanije, donose vjetar i uzlazne morske struje.

Dr. Tutman je na južnodalmatinskim plažama zatrpanim "uvoznim" smećem - plastičnim bocama za vodu, kozmetičkom ambalažom... nalazio i medicinski otpad, ampule u kojima je još bilo krvi, igle u navlakama i drugo. Jedan dio tog otpada s vremenom potone i dospijeva na morsko dno.

- Za Jadran se može reći da je još uvijek relativno čisto more, ali ako se nastave negativni trendovi, uključujući i donošenje na naše obale prekograničnog smeća i otpada, situacija bi se mogla značajno pogoršati - zaključuje dr. Tutman. ●

95 POSTO PLASTIKA

Plaže pune plastike i - štapića za uši

Prema najsvježijim podacima dobivenima monitoringom izabranih plaža u okviru programa monitoringa otpada iz mora na hrvatskom dijelu Jadrana, u strukturi otpada sa svih istraživanih područja većina zabilježenih predmeta izrađena je od umjetnih polimernih materijala, odnosno plastike koja je činila 95,02 posto ukupno nađenih predmeta (većinu otpada u moru čine razne vrste plastika, čija se globalna proizvodnja svake godine povećava s trendom od pet posto, što će, ako se taj trend nastavi, dovesti do dodatnih 33 milijarde

tona plastičnih masa širom svijeta do 2050. godine). U drugu najzastupljeniju kategoriju pripadaju predmeti od drva (1,58 posto), slijede staklo/keramika (0,94 posto), predmeti od metala (0,84 posto), gume (0,59 posto), tekstila (0,39 posto), te papira (0,29 posto). Od ukupno zabilježenih predmeta samo je oko 0,1 posto klasificirano kao neidentificirano i/ili kemikalije. Analizom otpada naplavljenog na plažama, prema brojnosti, utvrđeno je da su najučestaliji pronađeni predmeti higijenski štapići za uši, potom komadi plastike veličine od 2,5 do 50 centimetara.

SEDMOGODIŠNJI EU PRORAČUN

Hrvatskoj ostaje oko 8,6 milijardi eura

➔ **Prijašnjih 8,6 milijardi bi se trebao povećati za procijenjenu inflaciju od 2014. - 2020.**

Europska komisija će sljedećeg tjedna objaviti prijedlog uredbe za provedbu kohezijske politike u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru, a on sadrži kriterije na temelju kojih će zemlje članice moći izračunati koliko će dobiti kohezijskih sredstava iz europskog proračuna.

Iako je Europska komisija u svom prijedlogu europskog proračuna za razdoblje 2021. - 2027. predložila smanjenje za kohezijsku i zajedničku poljoprivrednu politiku, to se ne bi trebalo odraziti na Hrvatsku jer bi kohezijska alokacija trebala ostati na sadašnjoj razini. Hrvatskoj je za razdoblje od 2014. do 2020. ukupno dodijeljeno oko 8,6 milijardi eura u sklopu kohezijske politike.

Taj bi se iznos u sljedećem programskom razdoblju, 2021. - 2027., trebao povećati za procijenjenu inflaciju, kako bi realno vrijednost alokacije ostala na otprilike jednakoj razini. Europska komisija je 2. svibnja predložila novi višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. - 2027., koji je u nominalnim iznosima nešto veći u odnosu na sadašnje proračunsko razdoblje 2014. - 2020., ali s manjim iznosima za kohezijsku

Veliki je posao pred Europskim parlamentom i predsjednikom Komisije Jean-Claudeom Junckerom

politiku i poljoprivredu. Prijedlog uredbe za kohezijsku politiku bit će objavljen u utorak, 29. svibnja, bez konkretnih brojki koliko će koja zemlja dobiti, ali će dati kriterije po kojima zemlje članice mogu izračunati svoj dio. Kohezijska politika je ključna politika EU-a kojom se siromašnijim zemljama pomaže da sustignu bogatije članice. Sljedeći tjedan u Strasbourgu se održava i plenarna sjednica Europskog parlamenta, na kojoj će zastupnici imati prvu

raspravu o prijedlogu višegodišnjeg financijskog okvira. Zastupnici će u srijedu glasovati o rezoluciji u kojoj će iznijeti svoje stajalište o prijedlogu Komisije. Nakon što Parlament usvoji stajalište o dugoročnom proračunu, to treba učiniti Vijeće EU-a. Nakon toga mogu početi pregovori dviju institucija o konačnom prijedlogu. Za prihvaćanje proračuna potrebna je suglasnost svih zemalja članica i Europskog parlamenta. ●

PRVO TROMJESEČJE DOBRO, ALI NEDOVOLJNO

Gospodarstvo raslo 2,3 posto

Rast hrvatskoga gospodarstva u prvom tromjesečju iznositi će 2,3 posto u odnosu na isto razdoblje lani.

Procjena je to osam makroekonomista u tradicionalnoj anketi agencije Hina. No, taj rast ponajprije se temelji na snažnoj osobnoj potrošnji, a uteg za daljnji rast predstavljaju slabost industrijske proizvodnje i izvoza roba.

Procjene makroekonomista kreću se u širokom rasponu od 1,3 do 2,5 posto. Bit će to već 15. tromjesečje zaredom kako BDP raste, i to brže nego u prethodnome, kada je gospodarstvo poraslo dva posto na godišnjoj razini, što je bio najsporiji rast još od sredine 2015. godine. Svi se u anketi slažu da rastu gospodarstva i dalje najveću podršku pruža jačanje osobne potrošnje, najveće sastavnice BDP-a. Na to upućuje rast prometa u trgovini na malo na godišnjoj razini već 43 mjeseca zaredom, što nije zabilježeno otkad DZS vodi te podatke. U prva tri mjeseca ove godine promet u trgovini na malo porastao je za 3,1 posto u odnosu na isto lanjsko razdoblje. Doduše, to je nešto sporije u odnosu na 3,4-postotni rast

BITNE BROJKE

2

MILIJUNA NOĆENJA turista u prva tri mjeseca ili...

22,3

POSTO više u odnosu na isto lanjsko razdoblje

4

POSTO pao nam je robni izvoz u prvom tromjesečju

6,6

POSTO porastao je uvoz